
ФИСКАЛНАТА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ В ЕВРОПА: ЕФЕКТИ ВЪРХУ ДАНЪЧНАТА АВТОНОМНОСТ НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Гл. ас. д-р Марияна К. Павлова-Бънова¹
*Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов,
катедра „Финанси и кредит”*

Резюме: С възприемането на Европейската харта за местно самоуправление от почти всички европейски държави се цели вертикалното трансфериране на права и задължения от централно на местно ниво и разширяване приходните и разходните отговорности на общините. На практика обаче в нашата страна разрастващите се разходни отговорности на общините в комбинация с ограничените възможности за собствено финансиране поставят въпроса за тяхната зависимост от централната власт. Във връзка с това настоящата разработка е насочена към измерването и оценката на степента на данъчна автономност на местната власт в България и позиционирането ѝ спрямо избрани европейски страни чрез използването на система от показатели, в резултат на което се дава оценка на един от ефектите от фискалната децентрализация – данъчната автономност на местното самоуправление.

Ключови думи: общини, данъчна автономност, данъчна децентрализация, бюджет на местната власт, приходи.

JEL: H71, H72.

* * *

65 години след поставяне основите на новата система на взаимоотношения в Европа между различните нива на управление, с приемането на Европейската харта на общинските свободи, институционалната реформа, фискалната децентрализация е факт за Европа. Възприета първоначално едва от 16 държави, впоследствие към тяхната идея се присъединяват редица други и днес всички европейски

¹ E-mail: m.pavlova@uni-svishtov.bg

страна, с изключение на Беларус и Молдова, са ратифицирали Европейската харта за местно самоуправление. Заложените там принципни положения разширяват правомощията на местната власт в посока „управление на съществена част от обществените дела“ (Европейска харта за местно самоуправление, чл. 3, 1985) в интерес на обществото. Това предполага вертикалното трансфериране на права и задължения от централно на местно ниво, респективно разширяване приходните и разходните отговорности на общините.

Политиката по разширяване на местната автономност и налагане принципите на местното самоуправление в РБългария, декларирана както чрез ратифицирането на Европейската харта за местно самоуправление, изменената във връзка с това Конституция на РБългария, приетия Закон за местните данъци и такси (Закон за местните данъци и такси, 2017г), изготвените Концепция и Стратегия за децентрализация и др. в продължение на повече от 25 години, следва да има своите положителни ефекти както за обществото, така и за самата местна власт, която следва да осигури качествени обществени услуги. Разрастващите се разходни отговорности на общините и ограничените възможности за собствено финансиране поставят все по-остро въпроса за тяхната зависимост от централната власт. Във връзка с това целта на настоящото изследване е измерването и оценката на степента на данъчна автономност на местната власт в нашата страна и позиционирането ѝ спрямо избрани европейски страни чрез използването на система от показатели за последните 10 г. (2007–2016). Избраните икономики (България, Естония, Унгария, Румъния и Словакия) представляват интерес, тъй като са унитарни държави, характеризиращи се със сходна политическа и социално-икономическа „съдба“: част от бившия „Социалистически блок“ са и с падането на режима през 1989 г. те предприеха преход от силно централизирана планова система към децентрализирана пазарна икономика, изправяйки се пред редица предизвикателства.

Съгласно Закона за публичните финанси на България (Закон за публичните финанси, чл. 45 и 52, 2017) общинският бюджет се формира приоритетно от собствени приходи и трансфери от централния бюджет. Последните се налагат и осъществяват поради ограничеността на собствените приходи, които общините акумулират, и необходимостта от предоставянето на определени блага с национална значимост, до които обществото следва да има равен достъп (Владиминова, Т., Найденов, Л., 2011). Логиката следва, че при централно сигурен финансов ресурс, въпреки че се разходва на местно ниво, общинската власт не разполага със свобода, а се ограничава до предписанията на държавата. От своя страна собствените приходи позволяват разходването им за местни дейности

по преценка на Общинския съвет относно техния вид, количество и качество (Захариев, 2012). Собствените приходи в общините се акумулират от: местни данъци; такси; услуги и права, предоставяни от общината; разпореждане с общинска собственост; глоби и имуществени санкции; лихви и неустойки; други постъпления; помощи и дарения (Закон за публичните финанси, чл. 45 и 52, 2017). *Следователно (не)зависимостта на местната власт от централната се определя до голяма степен от способността, всяка община да акумулира достатъчно собствени приходи, които да разходва свободно, но за публични блага, в интерес на обществото.* Тук следва да се подчертае, че данъчната автономност (самостоятелност) не се предопределя само и единствено от акумулирането на приходи, което е един от нейните аспекти. Съществена значимост имат и:

- Правото общините да налагат данъци;
- Правото общините да определят данъчните ставки;
- Правото общините да предоставят данъчни облекчения, преференции или да освобождават от данъчно задължение;
- Правото общините сами да администрират събирането на данъците (Найденев, Л., 2012, стр. 131)

Нормативната уредба в нашата страна позволява единствено определяне ставките на местните данъци от общината, и то съблюдавайки долна и горна граница, регламентирана в ЗМДТ, и администриране на данъците, посочени в ЗМДТ, чрез собствена данъчна служба. Отново ЗМДТ определя и данъците, които може да събира общината, без да има право да ги видоизменя или въвежда нови. Всичко това предполага, дори и при постигането на оптимизация и висока събираемост, липса на инструменти за увеличаване на собствени данъчни приходи, особено в малки, слабо населени и с нисък стандарт на живот общини, каквито са голяма част от българските, и респективно висока степен на зависимост на местната власт от държавата.

Измерването на степента на данъчна автономност (зависимостта на местната власт от държавата) се постига чрез приложението на система от показатели: значимост на местните приходи, значимост на местните данъчни приходи и на данъците върху собствеността, коефициент на данъчна децентрализация, мобилизация на местни ресурси и дял на данъчните приходи в местните разходи (Найденев, Л., 2012, стр. 143-153) (Aristovnik, 2012). Динамичният и сравнителен анализ на тези показатели би позволил да се изведат определени тенденции по отношение данъчната автономност в Р България и позиционирането ѝ спрямо резултатите на други европейски страни. Следва да се отбележи, че данъчните системи на избраните пет страни не са (и е невъзможно да са) абсолютно

идентични, що се отнася до местните данъци, но все пак притежават известни сходства: местната власт има права по акумулирането и администрирането на определени данъци, а останалата част от месния бюджет се дофинансира от държавата. Без да претендира за пълна изчерпателност, таблицата по-долу представя структурата на данъчната система на избраните пет страни в частта „местни данъци“:

Таблица 1

Структура на избрани местни данъчни системи в Европа

България (единица: община, 264)	Естония (единица: валд, 193)	Румъния (единица: комуне, 2861)	Словакия (единица: опце, 2792)	Унгария (единица: телепуулишек, 3175) (Council of European Municipalities and Regions, 2013)
Данък върху недвижимите имоти	Данък върху рекламата	Данък върху недвижимите имоти (земя и сгради)	Данък върху собствеността	Данък върху строителството
Данък върху наследствата	Пътен данък	Данък върху превозните средства	Данък върху предоставянето на имущество под наем	Данък върху собствеността
Данък върху даренията	Данък върху превозните средства		Данък за притежание на куче	Местен корпоративен (бизнес) данък
Данък при възмездно придобиване на имущество	Данък за притежание на животно		Данък при използването на публични пространства	Туристически данък
Данък върху превозните средства	Данък върху развлекателните услуги		Данък за притежаването на игрални автомати и вендинг машини	
Патентен данък			Данък за престой на МПС в исторически части на градовете	
Данък върху таксиметровия превоз на пътници				
Туристически данък			Данък върху ядрените съоръжения	

Източник: Министерства на финансите на България, Естония, Румъния, Словакия, Унгария, <http://www.minfin.bg/>, <https://www.rahandusministeerium.ee/en>, <http://www.mfinante.gov.ro/trezorengl.html?pagina=domenii>, <http://www.finance.gov.sk/en/>, <http://www.kormany.hu/en/ministry-for-national-economy>)

Представеният табличен вариант на данъчната система на местно ниво в България, Естония, Румъния, Словакия и Унгария позволява да се очертаят следните особености:

- От количествена гледна точка местната данъчна система на България и Словакия е най-широкообхватна.

В нашата страна местната данъчна система разчита на осем различни данъци от гл. т. на обект, субект на облагането и основание за събиране, колкото са и в Словакия. За разлика от тях, унгарската и особено румънската системи са доста по-ограничени и се състоят съответно от четири и два местни данъка. В този смисъл може да се предположи, че по-широката данъчна база предполага повече приходи за хазната поради повечето обекти, които попадат в обхвата на облагането, при равни други условия. Това предстои да бъде проверено чрез коефициентен сравнителен анализ в динамика.

- По отношение обектите на облагане преобладават имуществените данъци и върху предоставянето на услуги пред приходните и оборотните.

Във всички страни, с изключение на Естония, под някаква форма съществува данък върху недвижимата собственост, който захранва местните бюджети. Това се отнася и до данъка върху превозните средства, който не е включен в данъчната система на местната власт само в Словакия и Унгария². Предоставянето на услуги с разнообразен характер също е обвързано с налог в България, Естония и Словакия: развлекателни услуги, услуги, извършени със собствен труд, използване на публични пространства и др. От групата на приходните данъци примерите са само от Унгария (местен корпоративен данък) и Словакия (данък върху предоставянето на имущество под наем).

- Данъците върху собствеността са основен източник на приходи за местната власт.

Недвижимата собственост, във вид на земя, сгради или разрешение за строеж, подлежи на облагане с местен налог във всички страни без Естония. По отношение на движимата собственост разнообразието е по-голямо: превозни средства, произведения на изкуството, игрални автомати и вендинг машини. Следва да се отбележи, че притежанието на домашен любимец (най-често куче) е обвързано с данък в Естония, Словакия и България (въпреки че при нас задължението се квалифицира като такса).

² Това не означава, че в тези страни притежанието и използването на МПС по никакъв начин не е обвързано с плащането на данък или такса. Същият данък може да е приходоизточник на държавния бюджет или да не се разглежда като данък, а такса. Централните данъци и таксите не влизат в обхвата на настоящото изследване.

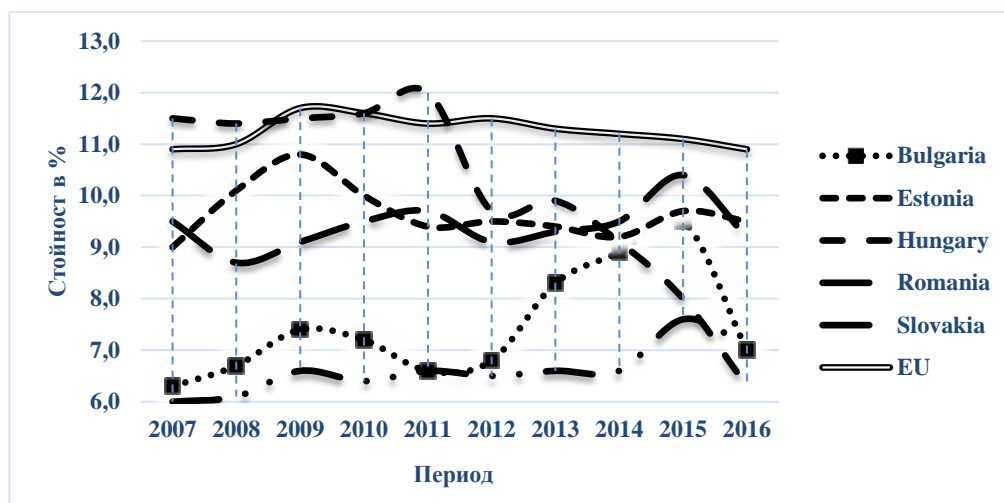
- Водещите основания местната власт да изисква събирането на конкретен данък, са притежанието на имот, прехвърлянето на права за собственост, предоставянето на услуга (развлекателна, предоставяне на нощувка, таксиметрова, ремонт, продажба на продукти от вендинг машини и др.).

Наред с тези съществуват и по-нестандартни основания, пример за това е данъкът за излъчването/публикуването на реклами в Естония, а в Словакия – данъкът за престой на превозни средства в историческите части на градовете и данъкът върху ядрените съоръжения.

Очертаните особености на местните данъчни системи провокират интерес за измерване степента на данъчна автономност на местните власти от централната с оглед оценката на достигнатата степен на самостоятелност при определянето на приоритети и цели и реализирането на задачи на местно ниво. Това се разглежда като предпоставка за преодоляването на неефективността в разпределението на ресурсите и постигането на равнопоставеност между гражданите при получаването на качествени обществени услуги и по-добър начин на живот.

Показателят „*значимост на местните приходи*“, измерен чрез съотношението на акумулираните на местно ниво финансови ресурси и БВП на страната отразява значимостта на преразпределителните процеси на местно ниво за националното стопанство. Както е видно от Графика 1 през изследвания период 2007–2016 г. от 6,3 до 9,5 процента от БВП на България се преразпределя чрез бюджетите на общините. Измерените стойности тук са по-ниски от средноевропейските, както и от тези в Унгария, Естония и Румъния, а единствено превишават тези в Словакия. През първата половина на изследвания период близки до средноевропейските са само резултатите за Унгария, като през 2011 г. и ги превишават, след което показателят бележи тенденция на бързо намаление – от 12% през 2011 г. до 6% през 2016 г. Причина за това е номиналното намаление на разполагаемите на местно ниво финансови ресурси при регистриран темп на растеж на БВП на страната. В годините след икономическата рецесия значимостта на местните приходи в БВП нараства в четири от петте изследвани страни, включително и в България. Нарастват и номиналните им стойности, но това не следва да се разглежда като сигурен индикатор за регионална самостоятелност. Причината – ежегодните трансфери от централното правителство, характерни за всяка страна. Тяхното изолиране би предоставило по-точна картина на регионалната самостоятелност, тъй като тя ще се измери посредством разполагаемите собствени ресурси. Гореразгледаният показател се модифицира до „*значимост на местните данъчни приходи*“ и отразява значимостта на собствените приходи – от местни данъци за преразпределителните про-

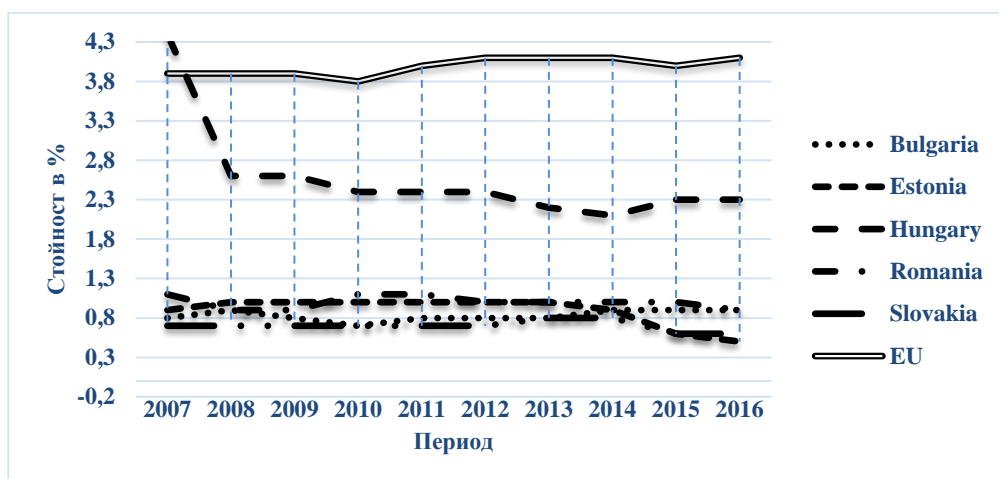
цеси в националното стопанство. По-високите стойности са признак за постигането на по-голяма самостоятелност на местните власти от централната поради по-големия обем собствени ресурси, с които разполага и разпределя местният парламент (Общинския съвет).



Източник: Евростат, собствени изчисления

Графика 1. Значимост на местните приходи в избрани европейски страни

Анализът на показателя определя важна характеристика на местното самоуправление в изследваните страни – нисък размер на акумулираните собствени приходи и стойности, близки, но непревишаващи един процент от БВП (вж. Графика 1.). Изключение от наблюдаваната тенденция прави само измереният в Унгария резултат, който се доближава най-много до средноевропейските стойности и варира в границите 2,1% – 4,4%. Относителният дял на общинските приходи от данъци в нашата страна след приемането ни в ЕС до 2016 г. е от 0,7 % до 0,9 %, като стойностите превишават само тези на Словакия. В северната ни съседка показателят е сравнително постоянен – около 1% от БВП на страната, в Естония – също, с изключение на последните три години, когато той се изравнява и дори е по-нисък от резултата в България.



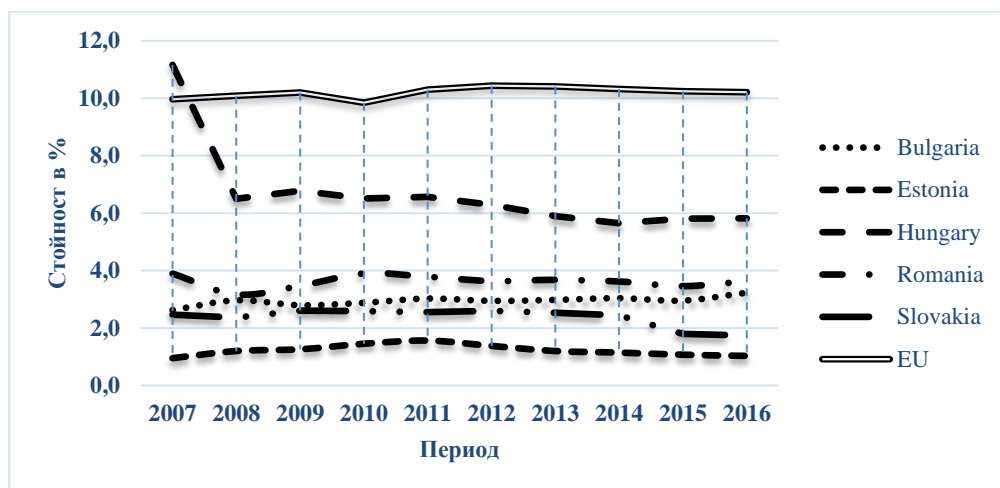
Източник: Евростат, собствени изчисления

Графика 2. Значимост на местните данъчни приходи в избрани европейски страни

Съпоставката на двата показателя – „значимост на местните приходи“ и „значимост на местните данъчни приходи“ ясно изразява зависимостта на местната власт от централната не само в България. Например, през 2016 г. 3, 35 млрд. евро са приходите на местната власт в България, от които едва 447, 8 млн. евро (или 13%) са от местни данъци. По този начин показателят „значимост на местните приходи“ приема стойност 7%, а значимост на местните данъчни приходи – 0,9 %. През същата година при сочената в много отношения за пример Естония данъчната автономност е на по-ниско ниво от българската – от 2 млрд. евро приходи едва 75 млн. евро (3,7%) са от събраните на местно ниво данъци. Малката част от БВП, която се преразпределя чрез местни данъци, отразява, от една страна, спорни ефекти от проведената фискална децентрализация в избраните държави, а от друга – липса на финансови възможности в общините за автономното обезпечаване на достатъчни и качествени публични услуги.

Изолирането на централните трансфери като източник на местни приходи позволява определянето на данъчната децентрализация чрез измерване съотношението на местните в общите данъчни приходи на публичния сектор. Резултатите от динамичния анализ се визуализират на Графика 3. и се обвързват с изведените на предишен етап констатации. Ниският обем приходи, акумулирани от общините чрез местни данъци, който с изключение на Унгария е по-малък от един процент от БВП на страната, повлиява силно *коэффициента на данъчна децентрали-*

зация. Той варира в границите 0,95% – 6,5%, и винаги попада под средноевропейските стойности, които са около 10 на сто³. България заема трето място по количество данъчни приходи, които постъпват в общините в съпоставка с общите публични приходи – през 2016 г. коефициентът на данъчна децентрализация е 3,2% и маркира най-високата стойност за изследвания период при най-ниска измерена – 2,6% през 2007 г. За нашата страна тенденцията на показателя е към растеж, какъвто не се наблюдава в останалите четири държави. По-ясно изразена данъчна автономност се измерва в Румъния и Унгария, като в северната ни съседка показателят за измерването ѝ варира от 3,2% до 3,9%, при по-високи такива в началото на изследвания период, а в Унгария – от 5,6% до 11,2%, но при отрицателен темп на растеж. На фона на средноевропейските стойности в останалите две страни зависимостта на местната власт от централната е още по-ясно изразена – в Естония, например през 2016 г. 75 млн. евро от 7,2 млрд. евро общи данъчни приходи (или 1%) са събрани на местно ниво.



Източник: Евростат, собствени изчисления

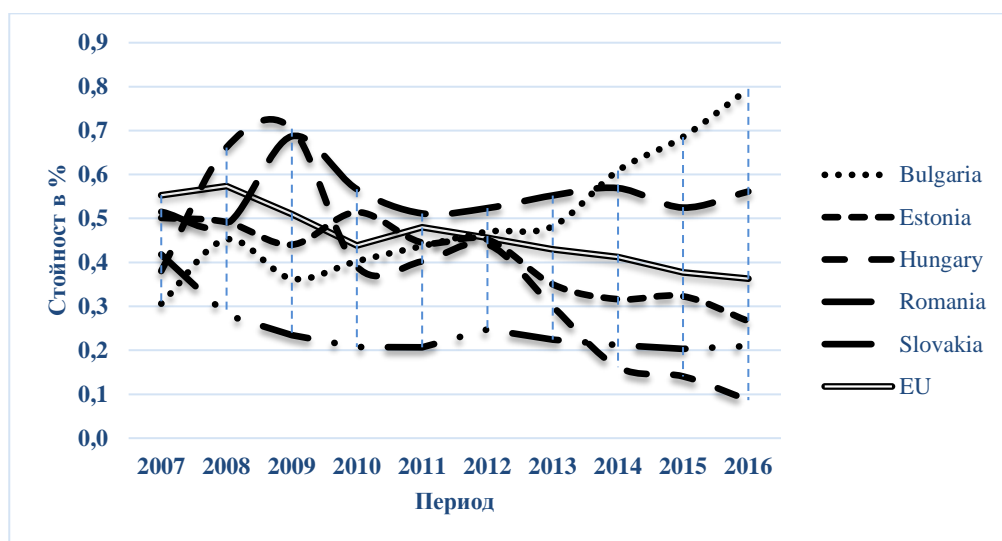
Графика 3. Коефициент на данъчна децентрализация в избрани европейски страни

Очертаните тенденции в изменението на коефициента на данъчна децентрализация налагат извода, че не само в нашата, а и в останалите изследвани страни данъчните приходи са силно централизирани, което обрича местната власт на перманентно подчинение от централната при

³ Изключение прави единствено Унгария през 2007 г.

реализирането на набелязаните цели и поставя под съмнение успеха от проведената фискална децентрализация, що се отнася до аспекта данъчна автономност, и изпълнението на заложените в ЕХСМ принцип „управление на съществена част от обществените дела“ от страна на общината.

Предвид факта, че данъците могат да имат различен обект на облагане – доходи, потребление/оборот, собственост, богатство, акцентът в следващия етап от разработката пада върху собствеността като източник на приходи за местните власти. Изследва се значимостта на постъпленията от данъци върху собствеността или промяната в собствеността в БВП и публичните приходи от данъци на страната като индикатор за данъчна автономност. Очертаните особености на данъчните системи на местно ниво свидетелстват, че собствеността е обект на облагане и е източник на местни приходи във всяка от избраните за анализ страни. В Румъния тя е единствен източник на собствени приходи за местната власт, а в Естония има второстепенно значение на фона на останалите местни данъци (вж. Таблица 1). Тези особености оказват влияние върху резултатите в двата текущо изследвани коефициента – „значимост на данъците върху собствеността“ и „мобилизация на местни ресурси“ и следва да се вземат предвид при оценката на данъчната автономност. Самата значимост на имуществените данъци като компонент на данъчната система на общините може да се изследва чрез съпоставката им с местните данъчни приходи, но това остава встрани от целта на настоящото изследване.

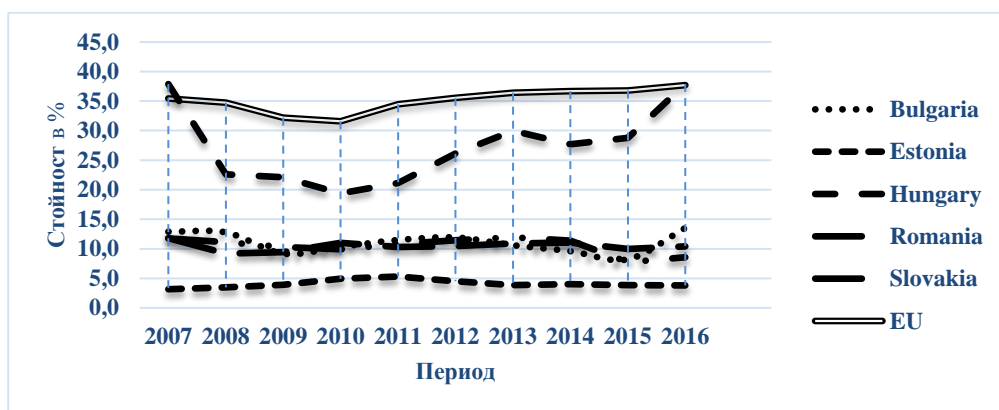


Източник: Евростат, собствени изчисления

Графика 4. Коефициент „Мобилизация на местни ресурси“ в избрани европейски страни

Показателят „значимост на данъците върху собствеността“, измерващ местните приходи от имуществено облагане в БВП на страната, запазва сравнително постоянни стойности от 0,1% до 0,3 % от БВП на страната за целия период на изследването, при средна стойност за ЕС 0,2%, и маркира добри резултати по отношение на данъчната автономност. Вторият показател – „мобилизация на местни ресурси“, съпоставящ отново местните приходи от имуществено облагане, но с данъчните приходи в публичния сектор, определя добри резултати за Румъния, Унгария и България. В Румъния коефициентът превишава средноевропейските стойности през повечето години от изследването (изключение правят 2007 г. и 2008 г.) и е със стойности 0,5 – 0,6 процента, в Унгария високите резултати са през първата половина на изследвания период и в някои години имат стойност 0,7%. В нашата страна през втората половина на изследвания период коефициентът е най-висок в съпоставка с резултатите на останалите държави, вкл. и средните за Европа. В този смисъл може да се направи заключение, че данъците върху собствеността нямат голяма значимост за данъчната автономност на местното самоуправление, а причина за това са ниските постъпления от имуществено облагане, дължащи се на ниски данъчни ставки, възможности за ползване на облекчения, изместен акцент към друга форма на облагане и пр.

Както вече стана ясно, един от аспектите на данъчната автономност на местната власт е възможността, общините (местните структури) да притежават достатъчна финансова основа за самостоятелно осъществяване на цели, дейности, проекти без подкрепа и финансиране от държавата. Тази свобода би разширила обхватността на местните дейности и/или обезпечила повече финансови средства за вече съществуващите. В този смисъл най-точна оценка за финансовата свобода може да се даде чрез съпоставката на разходите, осъществявани на местно ниво, и местните данъчни приходи за покриването им. Разликата (в стойности или относително) маркира недостига на собствени ресурси, респективно необходимостта от централно финансиране.



Източник: Евростат, собствени изчисления

Графика 5. Коефициент „Данъчни приходи – местни разходи“ в избрани европейски страни

Данните за петте изследвани страни, визуализирани чрез Графика 5, показват недостатъчност на местните приходи по отношение на средноевропейските резултати, според които от 31% до 38% от разходите, осъществявани на местно ниво, се покриват от местни данъчни приходи. Резултатите за България са доста по-ниски от средноевропейските, като текущият коефициент заема стойности от 8,2% до 13,5%, каквито са стойностите в Румъния и Словакия. Анализът по страни поставя Унгария на челна позиция, определяйки най-високата данъчна автономност сред петте държави – най-ниската отчетена стойност е през 2010 г. (19,4%), а най-високата – в началото и края на изследвания период (37,9%), когато са достигнати средноевропейските стойности. Най-лошо представената страна по този показател е Естония, където едва от 3 до 5 процента от местните разходи биват покривани от местни данъчни приходи. Това поставя местната власт в силна зависимост от централното правителство по отношение на разполагаемите ресурси, респективно и в процесите по реализирането на дейности и цели.

Осъщественият коефициентен анализ, обхващащ периода 2007–2016 г., позволява да се изведат следните особености по отношение данъчната автономност на местните власти от централната за избраните пет страни:

Първо: Показателят „значимост на местните приходи“, отразяващ значимостта на преразпределителните процеси (трансфери + данъци) на местно ниво за националното стопанство, определя добри позиции за България и Словакия, поради ясно изразения темп на растеж в показателя през изследвания период, но поради обстоятелството, че в

изчисленията се включват и трансферираните от централното правителство финансови средства, същият не може еднозначно да се приема като маркер за финансова свобода.

Второ: След модифицирането на горепосочения показател чрез изчистването на централните трансфери до „значимост на местните данъчни приходи“ се определя важна характеристика на местното самоуправление в изследваните страни – нисък размер на акумулираните собствени приходи, със стойности, близки, но не превишаващи един процент от БВП, при средноевропейски такива около 4% – ясен израз на зависимостта на местната власт от централната не само в България.

Трето: Коефициентът на данъчна децентрализация поставя Унгария на челно място в анализа, следвана от Румъния, но и в двата случая резултатите са по-ниски от средноевропейските. Такива стойности на показател подчертават силно централизираната данъчна система в изследваните страни.

Четвърто: Собствеността е типичен източник на приходи за местната власт във всяка от петте изследвани страни, постъпленията от които са с различна тежест в БВП и съвкупните публични приходи от данъци и най-високи в България и Румъния през втората половина на изследвания период.

Пето: Местната власт разчита в голяма степен на разпределяния на централно ниво финансов ресурс за реализиране на разходите, определящи липсата на финансова автономност, основа за самостоятелното им осъществяване.

Ефектите от проведената реформа в посока налагане принципите на местното самоуправление следва да се търсят в различни посоки: обезпечаване по-качествени публични услуги, повишаване качеството на живот, административна, финансова и данъчна ефективност и др. Постигнатото ниво на данъчна автономност е само един от нейните аспекти, но само по себе си то рефлектира върху гореизброените ефекти. Анализът и оценката на показателите за данъчна автономност поставят под съмнение ефектите от проведената фискална децентрализация, що се отнася до този аспект и изпълнението на заложените в ЕХСМ принцип „управление на съществена част от обществените дела“ от страна на общината. Силната централизация на данъчните приходи, разрастващите се разходни отговорности на общините и ограничените възможности за собствено финансиране обричат местната власт на перманентно подчинение от централната при реализирането на набелязаните цели. Това изисква преосмисляне философията на съществуващата данъчна система и политика на централно финансиране в България чрез възприемането на

добри европейски практики с оглед постигането на успехи, поне равни на средноевропейските.

Цитирана и използвана литература

- Aristovnik, A. (2012). Fiscal decentralization in Eastern Europe: a twenty-year perspective. *Munich Personal RePEc Archive, Paper No. 39316*.
- Council of European Municipalities and Regions, C. (2013). *Decentralisation at a crossroads - territorial reforms in Europe in times of crisis*.
- Владиминова, Т., Найденов, Л. (2011). Местни финанси. Стено.
- Европейска харта за местно самоуправление, чл. 3. (1985). Страсбург.
- Закон за местните данъци и такси. (2017).
- Закон за публичните финанси, чл. 45 и 52. (2017).
- Захариев, А. (2012). *Фискална децентрализация и местно самоуправление в България*. Свищов: Библиотека „Образование и наука“, Книга 13/2012, АИ „Ценов“.
- Найденов, Л. (2012). Данъчна автономност на местните власти-теоретични аргументи и национална практика. Стено.

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXI, КНИГА 3 – 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

Марияна Павлова-Бънова

Фискалната децентрализация в Европа: ефекти върху данъчната автономност на местното самоуправление / 3

Гюлбахор Каримова

Анализ на международния опит в привличането на чуждестранни инвестиции / 17

Хасан Азис

Качество и перспективи за развитие на администрацията във връзка с процеса на децентрализация в Гърция / 31

Силвия Заркова

Регионалните различия в съвременна България: икономически, социални и демографски предизвикателства / 51

Калина Дурова

Кохезионната политика на Европейския съюз и регионалните диспропорции в България / 64

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Пресияна Ненкова

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания
Проф. д-р ик.н. Андрий Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна)
Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Първи зам.-ректор по научно-педагогическа и научна работа, Киевски национален икономически университет „Вадим Гетман” (Украйна)
Доц. д-р Мария Кристина Стефан – Университет „Валахия”, гр. Търговище, Румъния, катедра „Икономикс”
Доц. д-р Анисоара Дуика – Университет „Валахия”, гр. Търговище, Румъния, катедра „Мениджмънт”

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Елка Узунова – координатор и ръководител на екипа
Ст. преп. Даниела Стоилова – превод на английски език
Ст. преп. Румяна Денева – превод на английски език
Ст. преп. Маргарита Михайлова – превод на английски език
Ст. преп. Иванка Борисова – превод на английски език
Ст. преп. Венцислав Диков – стилев редактор на английски език

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъръв” 2
Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
☎ (+359) 889 882 298
Деяна Веселинова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg
© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 0323-9004

Народно стопански архив

Свищов, година LXXI, книга 3 - 2018

Фискалната децентрализация в Европа: ефекти върху данъчната автономност на местното самоуправление

Анализ на международния опит в привличането на чуждестранни инвестиции

Качество и перспективи за развитие на администрацията във връзка с процеса на децентрализация в Гърция

Регионалните различия в съвременна България: икономически, социални и демографски предизвикателства

Кохезионната политика на Европейския съюз и регионалните диспропорции в България

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“



СВИЩОВ

Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив“

1. Обем: статии от 12 до 25 страници;

2. Депозиране на материалите: на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg

3. Технически изисквания:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт – Times New Roman 14 pt;
- полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата – долу вдясно;
- текст под линия – размер 10 pt;
- графики и фигури – Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;

- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;

- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;

- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);

- основен текст (изложение);

- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;

- формулите се създават с Equation Editor;

5. Правилата за цитиране под линия: При цитиране да се спазват изискванията на **БДС 17377-96 Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив“ носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет